

BIJLAGE 5

Archeologisch onderzoek

Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek aan de Sietse Veldstraweg te Den Ham, Gemeente Zuidhorn (Gr.)

Steekproef-rapport 2006-07/05; ISSN 1871-269X; CIS-code 18040

Inleiding

Aan de Sietse Veldstraweg 10 te Den Ham, gemeente Zuidhorn, is een inventariserend archeologische veldonderzoek uitgevoerd. Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van Den Ham, aan de noordoostzijde van de Sietse Veldstraweg (zie Figuren 1 en 4). De noordwestelijke grens van het onderzoeksgebied wordt gevormd door de huidige derde stal. Het grootste deel van het circa 1,1 hectare grote plangebied is met gras begroeid. In het noordwesten loopt een opgeworpen aarden wal. Door het zuidoostelijke deel van het terrein, evenwijdig aan de weg Aduard - Den Ham, ligt een elektriciteitsleiding.

Figuur 1. Den Ham, Sietse Veldstraweg: Overzichtskaart. Het plangebied is met een rode cirkel en een pijl aangegeven. [Verschaald naar: ANWB Topografische Atlas 1:25000 Groningen, 2004. Den Haag, ANWB bv; een blok geeft een vierkante kilometer aan.]

Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de heer R. Abma, via Pietersma & Spoelstra ruimtelijke ordening en milieuadviseurs, vertegenwoordigd door mw. mr. C. den Hollander-van der Ent. De aanleiding tot dit onderzoek is de voorgenomen uitbreiding van een bestaand kuikenhouderijbedrijf met een vierde stal en een mestopslag. Het doel van het onderzoek is het bepalen van de bodemkwaliteit en het opsporen van eventueel aanwezige archeologische indicatoren. Hiertoe is de bodem onderzocht op een cultuurlagen en op archeologische voorwerpen.

Bureauonderzoek¹

Het plangebied bevindt zich in een zeeboezemvlakte grenzend in het zuidwesten aan een oeverwal (classificatie fysisch-geografische kaart respectievelijk Mv4 en Mw2; Marien - vormen ontstaan door water met getij-invloed al dan niet menselijk beïnvloed).

De bodem bestaat uit een kalkarme poldervaaggrond van klei (classificatie bodemkaart Mn85C met grondwatertrap V: gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden het maaiveld). Ten westen van het plangebied bestaat de bodem uit een knippige poldervaaggrond, eveneens kalkarm (classificatie bodemkaart gMn85C met grondwatertrap V).

In het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) zijn geen meldingen bekend van archeologische terreinen of vondsten uit het plangebied (zie Figuur 2). In de omgeving van het gebied zijn wel enkele meldingen bekend (zie Tabel 1). Het zijn allemaal meldingen van wierden (opgehoogde plekken) [ARCHIS-nummers 1233 met 405044, 1234, 1235 met 402790, 5341, 6244, 7073, 7075, 7106, 7115, 7116, 7117, 7118 en 8764]. De wierden betreffen voornamelijk huiswierden op een kwelder- of oeverwal. De wierde van melding 1235 bevat ook een grafveld. De noordzijde van de wierde is deels door Van Giffen opgegraven en hij zou hierbij skeletten hebben aangetroffen. Melding 6244 omvat behalve een wierde ook een kerk met kerkhof en een mogelijk inheems romeins grafveld. Op de wierde zijn twee Romeinse munten gevonden. Op de wierde met ARCHIS-

1

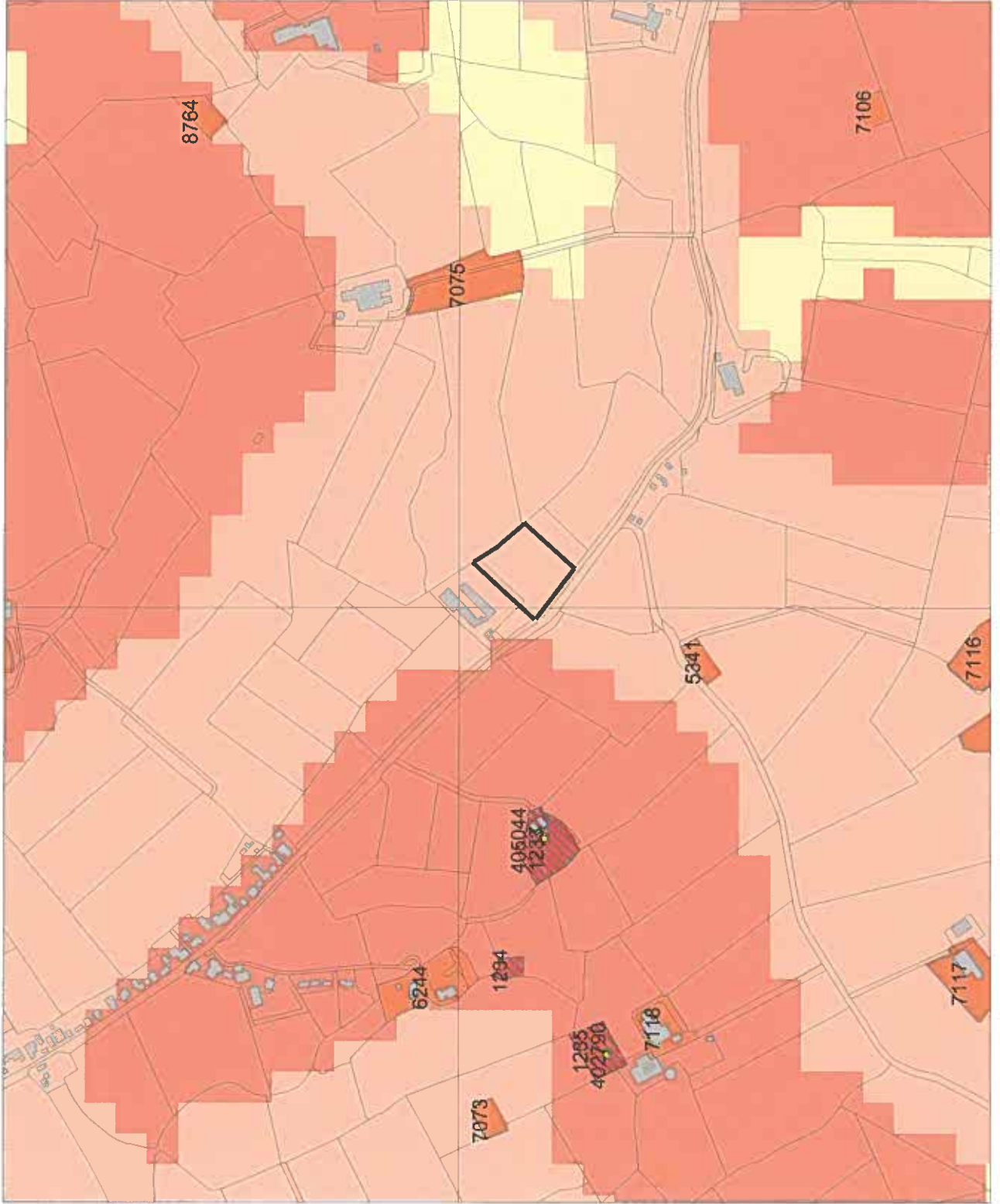
Gebruikte literatuur:

- ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25000*. ANWB bv, Den Haag.
- Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) [ARCHIS].
- Formsma, W.A., R.A. Luitjens-Dijkveld Stol & A. Pathuis, 1987. *De Ommelander Borgen en Steenhuizen*. Tweede druk. Van Gorcum, Assen/Maastricht.
- Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW)*
- Klok, R.H.J. 1974-1975. Terpen zullen ons een zorg zijn (Terpenkaart van Groningen). *Groninger Volksalmanak/Groninger Oudheden* 12.
- Miedema, M. 1983. *Vijftiendertig Eeuwen Bewoning in het Terpenland ten Noordwesten van Groningen*. (proefschrift VU Amsterdam) Doevendans, Dieren.
- Snijders, F.L. 1985. *Fysische Geografie in de Provincie Groningen*. Fysisch geografische kaart van de provincie Groningen 1:50000. Provinciale Planologische Dienst Groningen.
- Stichting voor Bodemkartering, 1971. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 7 West Groningen*. StBoKa, Wageningen.
- 12 Provinciën. 2005. *Luchtfoto Atlas Groningen 1:14 000*. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer.
- Uitgeverij Nieuwland, 2006. *Grote Historische Topografische Atlas ±1900-1930. Groningen 1 : 25 000*. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg; p.79.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De Atlas van Huguenin: Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam: kaart 15.
- Versfelt, H.J. 2003. *De Hottinger-Atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- www.dewoonomgeving.nl

Den Ham, Sietse Veldstraweg

Figuur 2. Bekende en verwachte archeologische waarden.

225982 / 588233

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW
 - zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

0 100 m

ROB
ArchisII

224038 / 586644

nummer 7075 heeft mogelijk een kloosterboerderij gestaan die bij het Aduarder klooster heeft gehoord.

In de historische atlanten is te zien dat het plangebied onbebouwd was. De noordoostelijke sloot was in ieder geval sinds het begin van de negentiende eeuw reeds aanwezig. De sloot ten zuidoosten van het plangebied is niet op de kaarten afgebeeld, terwijl een noordwestelijke sloot nu niet meer in het landschap is te zien. In een recentelijk gegraven of opnieuw uitgegraven sloot evenwijdig aan de weg was in het profiel een gedempte sloot te zien die haaks op de weg liep (in het zuidoostelijke deel van het plangebied).

Tabel 1. Den Ham, Sietse Veldstraweg: overzicht van de ARCHIS-meldingen in de omgeving van het plangebied (zie Figuur 2).

ARCHIS-num-mer	RD-coördinaten	Beschrijving	Datering
CMA 1233/07C-024 1234/07C-023	224,615/587,359 224,417/587,417	wierde wierde	Middeleeuwen: 450-1500nC volgens Miedema: 800-1400nC
1235/07C-022 5341/07C-020 6244/07A-106	224,284/587,274 224,913/587,110 224,390/587,549	wierde met grafveld wierde met kogelpotscherven, puin wierde met grafveld, 2 romeinse munten	Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC ijzertijd - Middeleeuwen: 800vC-1500nC
7073/07C-122 7075/07C-124 7106/07C-155	224,175/587,450 225,527/587,492 225,805/586,832	wierde wierde: kloosterboerderij met erf wierde met puin en bewoningssporen	Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC
7115/07C-164 7116/07C-165 7117/07C-166 7118/07C-167	224,806/586,648 224,925/586,663 224,399/586,677 224,323/587,168	huiswierde huiswierde huiswierde huiswierde	Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC
8764/07A-021	225,793/587,919	huiswierde met bewoningssporen tot 1 meter diepte	Middeleeuwen: 450-1500nC
CAA 402790 405044	224,284/587,274 224,615/587,359	zie CMA-1235, skeletten zie CMA-1233, baksteenpuin	Middeleeuwen: 450-1500nC Middeleeuwen: 450-1500nC

Archeologisch verwachtingsmodel

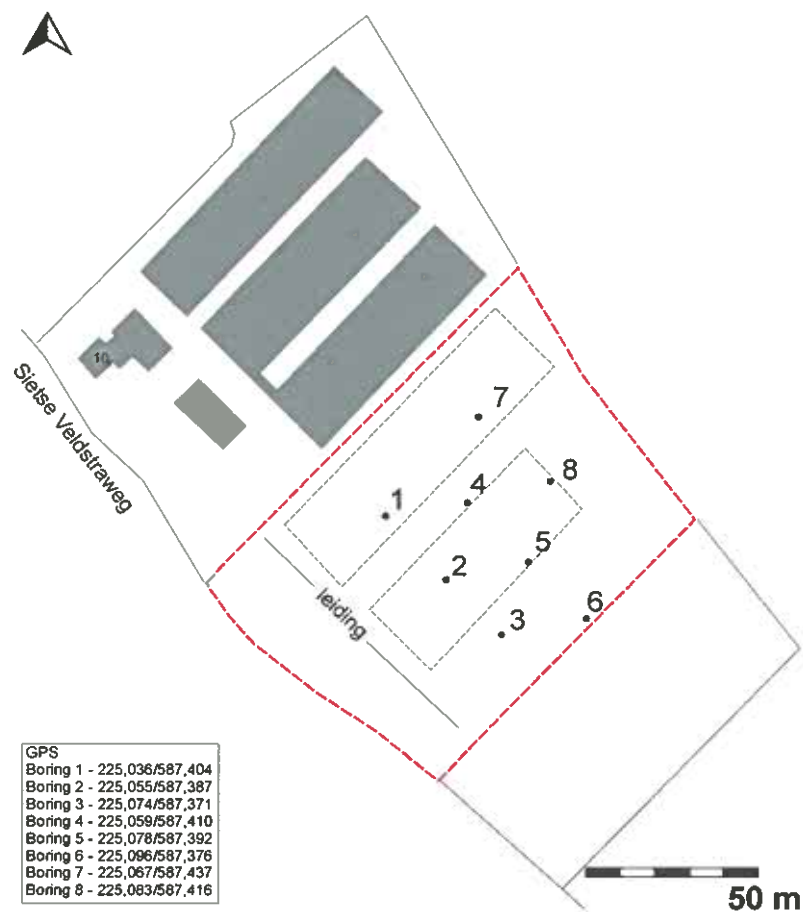
Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) ligt het onderzochte terrein in een zone met een middelhoge trefkans voor archeologische waarden. Naar aanleiding van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Het onderzoeksgebied ligt in een zeeboezemvlakte, grenzend aan een oeverwal. De kans op vondsten uit de prehistorie is laag, omdat de top van het pleistocene zand hier op 12 tot 8 meter beneden het NAP is gelegen. In het noordelijke deel van het plangebied is deze top zelfs geërodeerd. In de omgeving liggen huiswierden, maar het plangebied ligt niet verhoogd en is tot recentelijk niet bebouwd geweest. De kans op archeologische grondsporen uit de periode ijzertijd-Middeleeuwen is derhalve klein. Mogelijk zijn er losse indicatoren uit deze periode aanwezig in de bovenste lagen van de bodem.

Figuur 3. Den Ham, Sietse Veldstraweg: foto genomen richting het oosten. Aan de noordoostzijde van het plangebied loopt nog een oude sloot. Zowel naar deze sloot toe als naar de weg loopt het terrein iets op in hoogte. Recentelijk is op het centrale deel van het perceel grond opgebracht.

Werkwijze

Er zijn zeven grondboringen uitgevoerd met een 8 cm edelmanboor. Na ongeveer driekwart meter is overgegaan op een 2 cm steekguts. De opgeboorde grond is doorzocht op de aanwezigheid van cultuurlagen en archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen of houtskool. De boorlocaties zijn ingemeten met het Global Positioning System (GPS). In het verlengde van de zuidwestelijke stalgevels is een meetlijn uitgezet (boornummers 1, 2 en 3). Ten noordoosten van deze lijn zijn nog twee boorraaien geplaatst (nummers 4 tot en met 8). De afstand tussen de raaien bedraagt 20 meter, terwijl de afstand tussen twee boorlocaties op een raai 25 meter is. Op deze wijze, bij een verspringend grid, is de afstand tussen een boorpunt en de zes omliggende boringen steeds ongeveer hetzelfde. Aan de andere kant van de eerste boorraai/meetlijn zijn geen boringen geplaatst vanwege de ligging van een leiding. Voor de ligging van de boringen wordt verwezen naar Figuur 4. Van de boorlocaties zijn NAP-hoogten genomen.

Figuur 4. Den Ham, Sietse Veldstraweg: situatietekening met de boorlocaties. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer. De begrenzing van het onderzochte gebied is met een rode onderbroken lijn aangegeven. De bebouwing is grijs ingekleurd; de geplande nieuwbouw is met een grijze stippellijn getekend.

Resultaten

Voor de beschrijvingen van de boorresultaten en de NAP-hoogten wordt verwezen naar de bijgevoegde boorstaten en veldwaarnemingen. Het archeologisch veldonderzoek vond plaats op 5 juli 2006.

De bodem bestaat uit een poldervaaggrond. De bouwvoor, gevormd in bruingrijze matig zandige klei, heeft een dikte van 20-25 cm. Ter hoogte van boringen 1 en 2 is in een eerder stadium grond opgebracht, waardoor de bovenlaag een dikte van ongeveer 40 cm heeft gekregen. Onder de bouwvoor bevindt zich een circa 30 cm dikke laag met licht bruingrijze knippige klei. In boring 1 werd in deze laag een klein fragment recent baksteenpuin waargenomen. Op boorlocaties 4 en 6 was deze laag vermengd. Deze laag wordt gevolgd door lichtgrijze klei die overgaat in blauwgrijze, matig zandige klei. Ter hoogte van de overgang zijn in de meeste boringen zand- en kleibandjes zichtbaar. Boringen 1 en 6 tot en met 8 liggen 15 tot 30 cm hoger dan de andere boringen; de NAP-hoogte van de boorlocaties variëren tussen -5 en +25 cm NAP.

Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren zoals oud puin, houtskool of fosfaatlagen aangetroffen.

Conclusies en advies

In het plangebied aan de Sietse Veldstraweg zijn in het verleden geen archeologische vondsten of terreinen gemeld aan de gegevensbestanden van de ROB. Het onderzoeksgebied ligt in een zeeboezemvlakte, langs een oeverwal. De bouwvoor is op boorlocaties 1 en 2 opgehoogd en boringen 4 en 6 laten een tot 60 cm onder het maaiveld vermengde bodem zien. Verder zijn er alleen natuurlijke lagen waargenomen. Er zijn geen vondsten gedaan. Dit is in overeenstemming met het archeologische verwachtingsmodel. In de omgeving zijn geen losse vondsten gemeld, alleen wierden. Van een opgehoogd terrein is binnen plangebied Sietse Veldstraweg 10 geen sprake.

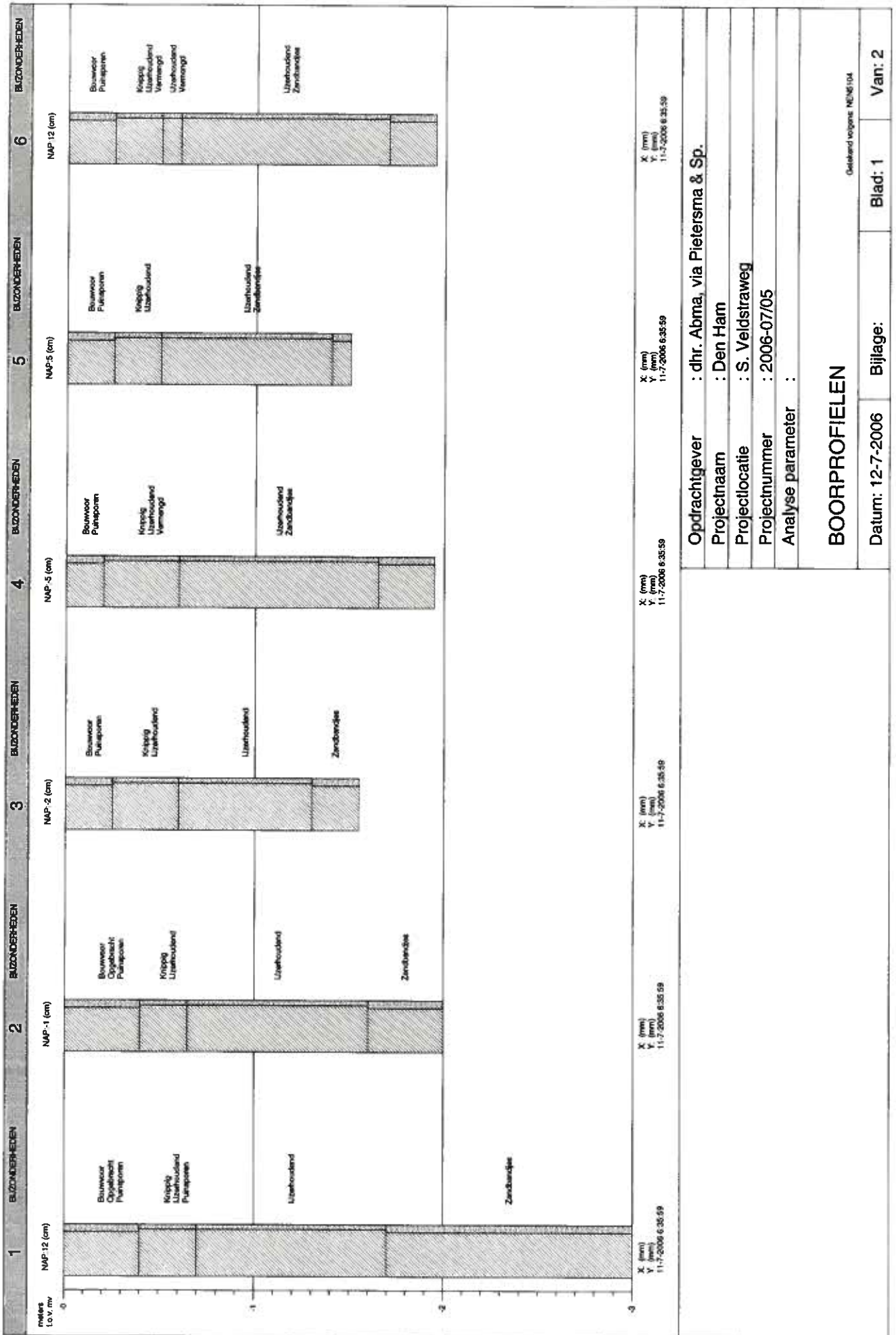
Op basis van de hierboven genoemde resultaten zijn beperkingen of beschermende maatregelen niet wetenschappelijk te verdedigen. De kans op archeologische grondsporen/indicatoren is klein. Archeologisch vervolgonderzoek is daarom niet noodzakelijk.

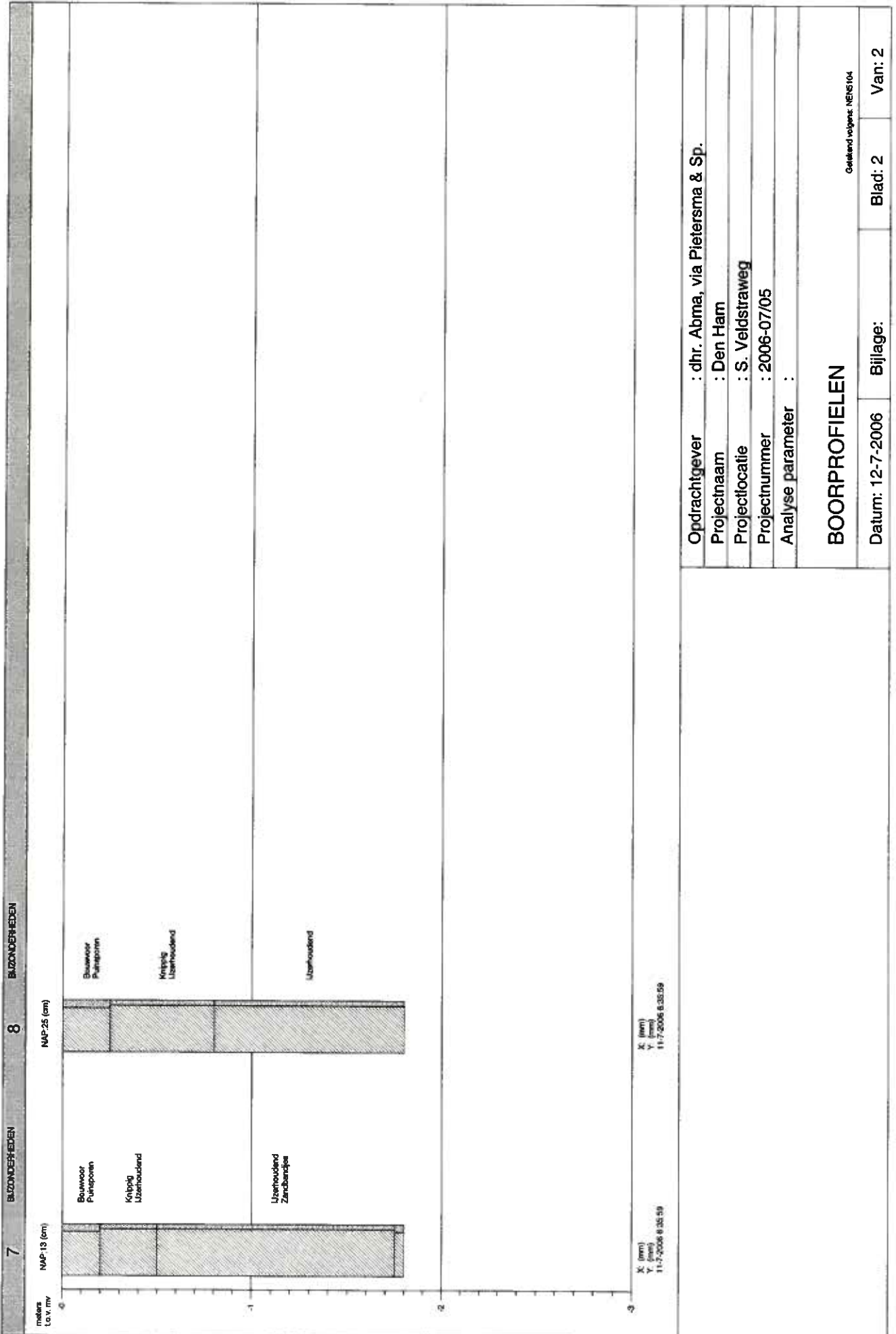
Wij wijzen er op dat indien er op het terrein archeologische vondsten worden gedaan, deze volgens de Monumentenwet 1988, artikel 47, gemeld moeten worden bij de gemeente Zuidhorn.

Zuidhorn, 12 juli 2006

De Steekproef

drs. C. Tulp
(senior archeoloog)

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : dhr. Abma, via Pietersma & Sp.
Projectnaam : Den Ham
Projectnummer : 2006-07/05
Projectlocatie : S. Veldstraweg

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
1 Boring	0 - 40	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Opgebracht Puinsporen
	40 - 70	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig Puinsporen
	70 - 170 170 - 300	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	IJzerhoudend Zandbandjes
2 Boring	0 - 40	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Opgebracht Puinsporen
	40 - 65	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig IJzerhoudend
	65 - 160 160 - 200	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	Zandbandjes
3 Boring	0 - 25	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	25 - 60	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig IJzerhoudend
	60 - 130 130 - 155	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	Zandbandjes
4 Boring	0 - 20	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	20 - 60	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig Vermengd
	60 - 165 165 - 195	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	IJzerhoudend Zandbandjes
5 Boring	0 - 25	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	25 - 50	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig IJzerhoudend
	50 - 140 140 - 150	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	Zandbandjes
6 Boring	0 - 25	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	25 - 50	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig Vermengd
	50 - 60	KLEI, zwak zandig	5Y5/1 grijs	IJzerhoudend Vermengd
	60 - 170 170 - 195	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	IJzerhoudend Zandbandjes
7 Boring	0 - 20	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	20 - 50	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig IJzerhoudend
	50 - 175 175 - 180	KLEI, zwak zandig KLEI, matig zandig	5Y5/1 grijs 7.5Y4/1 grijs	Zandbandjes
8 Boring	0 - 25	KLEI, matig zandig	2.5Y3/2 zwart	Bouwvoor Puinsporen
	25 - 80	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/2 grijs	IJzerhoudend Knippig IJzerhoudend
	80 - 180	KLEI, zwak zandig	5Y5/1 grijs	IJzerhoudend